

Karaktoers

in prentenboeken

Beatrice Alemagna Carll Cneut Rébecca Dautremer

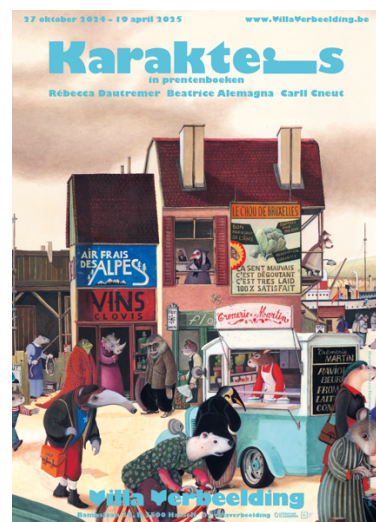
27 oktober 2024 t/m 19 april 2025

Over de expo

Villa Verbeelding brengt in de expo *Karakters in prentenboeken* 3 topillustratoren samen: Beatrice Alemagna, Carll Cneut en Rébecca Dautremer. We tonen werk waarin karakters en personages een belangrijke rol spelen.

Bij **Rébecca Dautremer** ontmoet de bezoeker er zelfs 100! Bovendien zijn de personages onderling met elkaar verbonden. Bij **Beatrice Alemagna** is het dan weer één personage dat - met veel pit - de show steelt: het vleermuisje Josefien. **Carll Cneut** brengt tot slot de wereldberoemde, houten marionet Pinokkio tot leven.

De titel *Karakters* verwijst naar deze bijzondere personages, maar ook naar de *karaktervolle* (prentenboeken)makers ervan.

Over personages

In (goede) verhalen komt het hoofdpersonage altijd op een kantelpunt: om een obstakel te overwinnen moet de held iets doen dat *nét* niet kenmerkend is. Uit de comfortzone treden, principes overboord gooien, iets voor de allereerste keer doen. Het personage groeit en dat wordt als een positieve vooruitgang ervaren.

Dé vraag die onherroepelijk rijst als het onderwerp 'karakters' ter sprake komt, is de mogelijkheid tot verandering. Kan je dé karakteristieke trekjes van een persoonlijkheid transformeren? Door een gebeurtenis, omstandigheid, persoon? Is karakter vooral *nature* (aangeboren) of *nurture* (opvoeding en omgeving)? En hoe blijvend is deze verandering eens het personage het obstakel heeft overwonnen?

Kijken we bijvoorbeeld naar Pinokkio. Wanneer hij een jongen van vlees en bloed is, verdwijnt ook zijn ondeugendheid. Is zijn kenmerkende karakter dan *voor altijd* getransformeerd? Of wanneer Jacominus zijn pootje verlamd wordt, in hoeverre laat hij deze gebeurtenis de rest van zijn leven bepalen? En het vleermuisje Josefien: is zij met dat koppige karaktertrekje geboren? Of groeit ze daar nog uit?

Enkele personages uit het boek *Eén enkele seconde*.

Illustraties: Rébecca Dautremer, *Eén enkele seconde*, Davidsfonds Infodok [2021]

BEATRICE ALEMAGNA

Nooit niet!, Uitgeverij Boycott (2023)

Het beste van het beste, Uitgeverij Boycott (2024)

Over het vleermuisje Josefien

Dit koppige, roze vleermuisje weet precies wat ze wil: bijvoorbeeld als ze met haar mama naar de winkel gaat. Ze weet ook perfect wat ze *niet* wil: naar school gaan.

‘Je gaat een hoop dingen leren,’ zeggen papa en mama.

[Josefien houdt zich vast aan een stoel.]

‘En nieuwe vrienden maken.’

[Josefien klampt zich vast aan het gordijn.]

Nee! Neeee! Neeeeeee!

NOOIT NIET! brult ze.

– Uit: *Nooit niet!*, Beatrice Alemagna, Uitgeverij Boycott, 2023

Illustratie: Beatrice Alemagna

Het willetje van het hoofdpersonage is vergelijkbaar met dat van een stampende kleuter. Beatrice Alemagna kan zich wonderlijk inleven in de wereld van een kind: de emoties spatten van het blad.

De figuren van Beatrice ogen nooit lieflijk, maar eerder koppig en brutaal. Een vleermuis is niet het schattigste wezen dat je als hoofdpersonage kan kiezen. Josefien ziet er eigenlijk niet uit met haar woeste blik, verfrommelde oren en opstaande varkenssnuitje. En als ze ‘nee’ roept, wordt haar mond zo groot als haar hele hoofd! Maar haar personage zit zo vol karakter dat ze haar ouders letterlijk klein krijgt.

Boekenreeks over Josefien

In het boek *Nooit niet!* – het eerste boek over Josefien – liet Beatrice zich inspireren door de kuren van haar eigen dochter. Zij wou ook niet naar school en wou niets liever dan dat haar ouders haar vergezelden naar de klas. Het tweede boek in de reeks *Het beste van het beste*, is dan weer gebaseerd op herinneringen uit haar eigen kindertijd. Tijdens het winkelen grepen Beatrices handen ook naar de rekken: ze moest en zou ook altijd alles hebben.

De sterke wil werkt in beide boeken zo zwaar door dat het de fysieke vorm van de personages verandert. Dit bijzondere idee geeft beide boeken een speelse en verrassende wending.

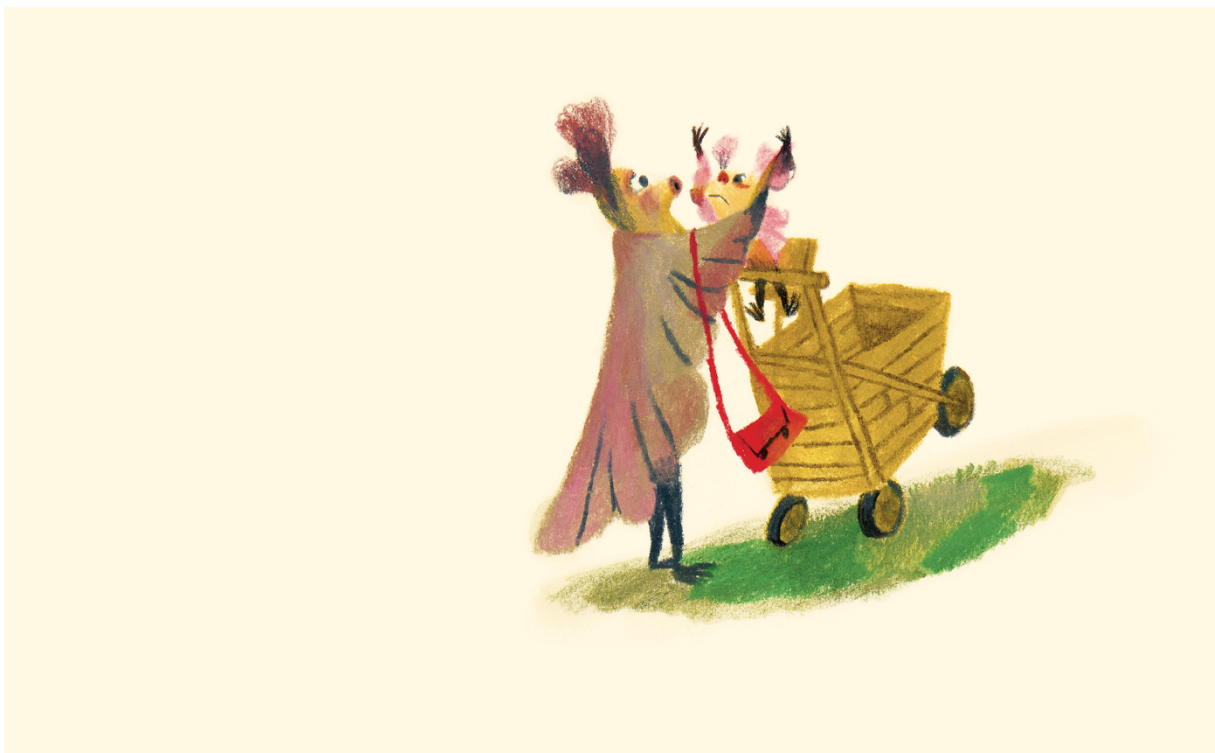
Eigenzinnige karakters

Beatrice Alemagna maakt al jaren verhalen waarin eigenwijze kinderen een belangrijke rol spelen. Zelf kan ze geen beter thema voor haar werk verzinnen dan 'karakters'.

Bij het maken van haar boeken besteedt ze dan ook de meeste tijd aan de studie van haar personages. In de expo *Karakters* zie je de eerste schetsen in de zoektocht naar het personage van Josefien (Pascaline in de Franse boeken). De schetsen zijn te weinig expressief, maar gaandeweg zie je hoe het figuurtje levendiger wordt.

'Als kind waren mijn grootste helden Pippi Langkous, Marcovaldo, Karlsson van het dak, Silvester en Meffi. Op achtjarige leeftijd besliste ik dat ik – koste wat het kost – schilder en schrijver wou worden. Vandaag maak ik boeken: voor kinderen, voor volwassenen, voor ieder die het wil lezen.'

– Beatrice Alemagna – via beatricealemagna.com

Illustratie: Beatrice Alemagna, *Het beste van het beste!*, Uitgeverij Boycott (2024)

Over Beatrice Alemagna

Foto: Andrea Mantovani

Beatrice Alemagna (1973, Bologna – IT) studeerde Grafisch Ontwerp in het Italiaanse Urbino. Daarna verhuisde ze naar Parijs. Vandaag woont en werkt ze in Fontainebleau (FR) als illustrator en auteur. Door de jaren heen heeft ze zelf – als autodidact - haar eigen herkenbare stijl ontwikkeld. Ze illustreert al meer dan 20 jaar boeken en heeft ondertussen al meer dan 40 titels op haar naam staan. Beatrice ontving al verschillende prijzen waaronder de gouden medaille van *Society of Illustrators*. De Amerikaanse krant *The New York Times* plaatste haar boeken (tweemaal) in de top 10 beste prentenboeken. Ook werd ze al 12 keer geselecteerd voor de prestigieuze Astrid Lindgren Memorial Award. In 2022 won ze *The Extraordinary Award for an Extraordinary Artist* in Bologna.

In haar atelier gaat ze het liefst aan de slag met verschillende materialen. Voor de boeken van Josefien gebruikte ze aquarel, pastel en kleurpotlood.

REBECCA DAUTREMER

Eén enkele seconde, Davidsfonds Infodok (2021)

Iets geweldigs, Standaard Uitgeverij (2023)

Illustraties van 'iets geweldigs' zijn in bruikleen van Galerie Robillard

Over Jacominus Gainsborough

Eén enkele seconde, een indrukwekkende leporello (of zigzagboek), maakt deel uit van een reeks over **Jacominus Gainsborough**. Dit konijntje gaat met een lam pootje door het leven. In dit boek wordt duidelijk hoe hij daar aan komt. **Rébecca Dautremer** toont de cruciale seconde waar Jacominus van een trapje tuimelt en zo over een verdwaalde knikker struikelt.

Dan kan je je afvragen hoe bepalend één seconde in een leven is? En is de ene seconde soms belangrijker dan de andere? Voer voor filosofische vragen met 'wat als' als startpunt.

Als mevrouw Magloire haar naald niet kwijt was geraakt en als het gat in de zak van Policarpe was dichtgenaaid, als Juste Roy zijn ladder niet was vergeten of als Amray Chérif vaker had gewonnen bij het schaken en als de duif haar nest terug had kunnen vinden, dan had Policarpe de vogelvleugel niet tegen de ruit hebben horen slaan, dan zou hij zijn kattenoogknikker op hebben geraapt en dan had Jacominus er zijn voet niet bovenop gezet.

– Uit: *Eén enkele seconde*, Rébecca Dautremer

Illustratie: Rébecca Dautremer, *Eén enkele seconde*, Davidsfonds Infodok (2021)

Leporello van 3 meter

De magistrale prent doet de tijd letterlijk stilstaan. De lezer duikt in de 100 personages en ontdekt zo wat er gedurende één seconde door hun hoofd maakt. Door deze ‘time freeze’ krijg je de kans om de personages grondig te bestuderen en zo de onderlinge relaties en verbindingen te ontrafelen.

Zo denkt de krokodil Barnabé Jodorovsky dat de drie dames op het bankje hem uitlachen met zijn opgezwollen kaak. Terwijl het scheetje van hun buurvrouw net het lachsalvo aan het trio ontlokte. Of de rode verf van José da Costa die omvalt en zo de fiets van de kleine meid een verfdouche geeft.

Illustratie: Rébecca Dautremer, *Eén enkele seconde*, Davidsfonds Infodok (2021)

‘Dit verhaal van ‘als dit niet (of wel) gebeurd was, dan ...’ geeft onbegrensde mogelijkheden om verder te vertellen, de omstandigheden te overdenken, de afwikkeling te wijzigen ... Een geweldig concept is dit, met eindeloze mogelijkheden voor de auteur – dat is al gebleken -, maar zeker ook voor de lezer.’

– Recensie via mappalibri.be

Rébecca Dautremer, *Eén enkele seconde*

Draaimolen en radio

De vader van de Franse illustrator is meubelmaker en ontwierp een meterslange vitrine waar je het origineel en de potloodschets van dit indrukwekkende lange schilderij ziet. Op de potloodtekening kregen alle personages een nummer zodat je ze gemakkelijk kan terugvinden.

Rébecca's vader maakte ook nog twee houten machines voor dit zigzagboek: een draaimolen met de 100 originele portretten van de personages én een radio met de 100 stemmen van deze personages. Deze stemmen zijn ingesproken door de medewerkers van Villa Verbeelding, maar ook door familie en vrienden. Verder leenden een aantal illustratoren en bekende namen hun stem aan deze karakters (o.a. Rébecca Dautremer, Carll Cneut, Leo Timmers, Brecht Evens, Pieter Gaudesaboos, Annemie Struyf, Erwin Mortier, Lieven Vandenhaute, ...).

Benieuwd naar de (bekende) personen achter de stemmen? Scan de QR-code.

Personages en decor

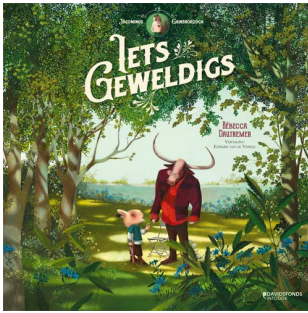

Zoals altijd hecht Rébecca veel belang aan het decor. Ze ontwierp kostuums en installaties voor theater en opera in Parijs. Deze ervaring in de theaterwereld heeft haar stijl beïnvloed. Ze ziet de pagina als een theaterpodium waarop je personages cast en het decor en de kostuums ontwerpt.

Verder valt op dat de personages dieren zijn. In de wereld van prentenboeken krijgen dieren wel vaker een prominente plaats. Er worden bepaalde menselijke eigenschappen gekoppeld aan bepaalde dieren: een dappere leeuw, een trage schildpad, een sluwe vos. Rébecca gaat nog een stapje verder en vermenselijkt dieren in houdingen, kledij en gedachtes. Mensen daarentegen krijgen een plek als absurde en vervreemde dieren [zoek maar eens naar de 'koe' en 'kippen' in *Eén enkele seconde*].

Mijmeringen

Wat opvalt aan de boekenreeks van Jacominus Gainsborough is de filosofische insteek. De 'wat als-scenario's' in *Eén enkele seconde* openen de deuren voor vele alternatieve werkelijkheden. In *Iets geweldigs* focust Rébecca op het aspect tijd en herinneringen. We ontmoeten Jacominus en Pollicarpe enkele decennia na de val met de knikker. De twee vrienden genieten van een zonnige namiddag en mijmeren over hun eerste ontmoeting.

De ontroerende tekst en de al even ontroerende tekeningen zorgen voor een poëtisch verhaal dat je bijblijft. Het doet de lezer ook stilstaan bij het concept van een herinnering en hoe gekleurd en persoonlijk die is.

'Het is toch verdrietig om terug te denken aan die vreselijke stormachtige middag die je voor altijd een slechte poot heeft opgeleverd!'

'Policarpe, ik denk dat we zonder dit simpele knikkertje, dat rond is, dat niets weegt, dat waardeloos is, hier vandaag niet onder deze prachtige kersenboom zouden zitten om samen over onze herinneringen te praten. En dat is onbetaalbaar.'

– Uit: *Iets geweldigs*, Rébecca Dautremer

Illustratie: Rébecca Dautremer, *Iets geweldigs*, Standaard Uitgeverij [2023]

Over Rébecca Dautremer

Foto: Boumediene Belbachir

Rébecca Dautremer (1971, Gap – FR) studeerde af aan de *Ecole Nationale des Arts Décoratifs* in Parijs. Haar passie voor fotografie, design en grafische vormgeving vertaalt zich in indrukwekkende illustraties die een wonderlijke, melancholische en romantische wereld oproepen.

Rébecca laat zich inspireren door fotografie. Dat zie je in haar gebruik van belichting, kleuren en compositie. Ze werkt vooral met potlood, gouache en collage. Haar herkenbare kleurenpalet met o.a. aardetinten, Pruisisch blauw en rood is typerend voor haar werk.

Door de jaren heeft ze geleerd om haar eigen pad te bewandelen. Ze hecht veel belang aan het drukken van een eigen stempel op de prentenboeken in haar oeuvre. Ze vergaarde wereldwijd bekendheid met de graphic novels *Het geheime dagboek van Klein Duimpje* en *Muizen en mensen*, maar ook met boeken zoals *Het grote boek van vergeten prinsessen*, *Ik val op jou!* en *Het bos slaapt*.

CARLL CNEUT

O *Pinokkio*, Querido (2024)

Over Pinokkio

Om het wispelturige karakter van Pinokkio te begrijpen, moet je weten hoe dit intrigerende personage op papier is gezet. Oorspronkelijk is deze houten marionet in het leven geroepen door de Italiaanse schrijver Carlo Collodi om zijn gokschulden te betalen. In verschillende feuilletonafleveringen stuurde hij Pinokkio op avontuur, maar even plots als hij in het leven werd geroepen, liet Collodi hem weer sterven (de financiële put was gedekt). Om hem daarna met hulp van een heuse *deus ex machina* - in de gestalte van de blauwe fee - weer tot leven te roepen (de schulden doken opnieuw op).

'In de eerste afleveringen hamert Collodi heel sterk op het belang van schoolgaan en plichtsbesef; in het vervolg overheersen Pinokkio's botsingen met het systeem (corrupte rechters en hufterige carabinieri) en zijn verlangen om een echte jongen van vlees en bloed te worden.'

– Veerle Vanden Bosch, De Standaard

Lange neus

De liefkozende naam Pinokkio (dat in het Toscaans dialect *pijnboompitje* betekent) staat in schril contrast met zijn ondeugende karakter. Pinokkio's leugenachtige, lange neus is wereldwijd een herkenbaar beeld, maar hoe goéd kennen we dit verhaal en het personage eigenlijk?

De vastberaden Pinokkio schuwt het avontuur niet: hij weet te ontsnappen aan Baas Vuurvreter, struikrovers, Vos en Kater én het keelgat van de haai. De transformatie van houten pop naar levensecht jongetje gaat gepaard met een steeds braver karakter. Is het een coming of age-verhaal is dan ook niet ver te zoeken. Of ligt de nadruk toch op het wijzende, moraliserende vingertje?

'Pinokkio is misschien wel de meest gewetenloze kinderheld die ooit heeft bestaan. Hij is slecht, slap van geest en doordacht ... Maar de harteloze, amorele marionet Pinokkio eindigt, niet geheel buiten verwachting, als een braaf, goedgekleed en onkreukbaar jongetje.'

– Annemiek Overbeek, *Springlevend*, Hoogland & Van Klaveren

Illustratie: Carll Cneut

Karakters

Carlo Collodi pende de eerste avonturen van Pinokkio neer aan het einde van de 19^e eeuw. Daarna is het verhaal ontelbare keren vertaald, herwerkt en opnieuw vormgegeven. De Zweedse Gustaf Tenggren maakte misschien wel de meest herkenbare versie: hij creëerde een Pinokkio met zachtere vormen voor de Disneyfilm in 1940.

‘Bij de vele herwerkingen veranderde Pinokkio’s karakter mee. Maar uiterlijk bleef hij een aantal iconische kenmerken houden: de stramme ledematen met scharnieren (van een marionet), een rood-groene-witte outfit (de kleuren van Italië) en een lange, steile neus die groeit als hij onwaarheden verkoopt.’

– Annemiek Overbeek, *Springlevend*, Hoogland & Van Klaveren

Illustratie: Carll Cneut, *O Pinokkio*, Querido (2024)

Over Carll Cneut

Foto: Boumediene Belbachir

In tegenstelling tot Pinokkioschrijver Carlo Collodi is de Gentse prentenboekenmaker Carll Cneut niet over één nacht ijs gegaan bij de creatie van dit boek.

Al jaren sluimerde het idee om deze Italiaanse volksheld in het Cneut-universum te verwelkomen. Toen hij de Nederlandse bewerking van schrijver Imme Dros las, wist Carll dat hij hiermee aan de slag kon. De Nederlandse auteur schreef de tekst oorspronkelijk voor het familieconcert *O! Pinokkio!* van het Balletorkest. Omdat het verhaal in 35 minuten verteld moest worden, resulteerde dit in een vlotte, ritmische tekst. Imme Dros schraptte een aantal gruwelijke elementen en maakte er zo een mildere tekst van.

Met twee jaar voorbereiding en twee jaar schilderwerk werd het voor Carll een vierjarige zoektocht om dit iconische personage te perfectioneren.

‘Als kind ontdekte ik op de speelzolder van mijn neef een boek van Pinokkio. Ik raakte gefascineerd door het personage en nam me jaren later voor er mijn eigen versie van te maken. Maar Pinokkio is naar verluidt één van de best verkochte boeken ter wereld, dus als ik er een eigen versie van zou maken, moest ik er iets aan kunnen toevoegen.’

– Carll Cneut, *In Italië zijn twee dingen heilig: de keuken en Pinokkio*, De Morgen

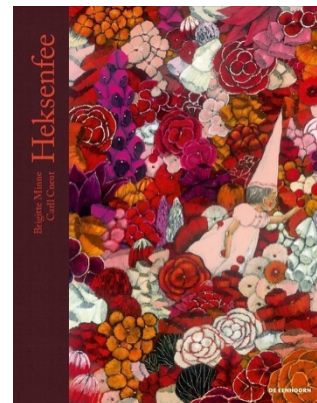
‘Typisch Cneut’

Carll Cneut (1969, Roeselare - BE) bracht zijn jeugd door in de Wervikse deelgemeente Geluwe. Hij studeerde Grafische Vormgeving aan het Sint-Lucas in Gent. Zijn eerste professionele stappen zette hij in de reclamewereld. Door een opdracht voor een tijdschrift rolde hij per toeval de wereld van de illustratie in. Naar eigen zeggen kon hij niet zo goed tekenen, maar geleidelijk aan ontwikkelde hij een eigen stijl die wereldwijd (h)erkend wordt.

Carll schildert ambachtelijk met acryl en brengt vele lagen verf over elkaar aan. Kleuren en textuur worden zo uniek. Al schilderend vervolmaakt hij techniek en compositie. De originele illustraties gunnen je een uitzonderlijke blik op deze werkwijze. De mini-schilderijtjes zijn zo ‘typisch Cneut’.

Aandachtige kijkers herkennen in zijn werk de referenties naar Vlaamse schilders zoals Pieter Bruegel de Oude, Jeroen Bosch en Gustave Van de Woestyne. Ook James Ensor en Edgard Tytgat inspireren hem.

Bij *O Pinokkio* verwijst Carll ook naar zijn eigen werk. De reusachtige vogels en puntige hoedjes zijn terug te vinden in het boek *De Gouden Kooi* (2014). De blauwe fee doet denken aan *De heksenfee* (1999). Verder domineert bij ieder boek één kleur. Bij zijn nieuwste boek was de rood-witte circustent een cruciaal vertrekpunt en daarom koos Carll rood als de overheersende kleur.

Naast deze herkenbare elementen die de illustraties zo 'typsich Cneut' maken, introduceert Carll in *O Pinokkio* enkele nieuwigheden. Zo strooit hij met zwarte *potloodkribbels*. Deze naïevete, speelse tekeningen contrasteren met de serieuzere, geschilderde beelden. En op deze manier kunnen albinokonijnen er eerder griezelig of net vrolijk uit zien.

Prentenboekenmaker voor jong en oud

Carll Cneut gaat er prat op dat (zijn) prentenboeken niet enkel door kinderen gelezen worden. Hij werkt niet enkel in meerdere verflagen, maar voegt ook inhoudelijk verschillende lagen betekenis toe.

En zo vergaat het ook Pinokkio. Na bijna 150 jaar is deze controversiële figuur nog steeds interessant, mede dankzij die verschillende lagen. De gecontroleerde chaos van zijn onstaangeschiedenis resulteert in soms rommelige verhaallijnen, maar we kunnen niet anders dan sympathie opbrengen voor de uitdagende reis van Pinokkio. Het woelige traject tot een vleesgeworden identiteit is immers van alle (leef)tijden.

Illustraties: Carll Cneut, *O Pinokkio*, Querido (2024)

Villa Verbeelding organiseert expo's, workshops, masterclasses, Summer Schools, Winter Schools en het illustratiefestival De Verbeelders.

Klassen en groepen zijn altijd welkom voor een interactief bezoek met gids!

Op de hoogte blijven van onze activiteiten? Volg ons op sociale media via @villaverbeelding en schrijf je via de QR-code in op de nieuwsbrief.

Villa Verbeelding – Bampslaan 35 – 3500 Hasselt (België) – villaverbeelding.be
info@villaverbeelding.be – 0032 11 22 26 24

Met de steun van Literatuur Vlaanderen en de stad Hasselt.